Az ITM Munkavédelmi Főosztály tájékoztatója

a munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszerről (MEBIR)

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény értelmében a munkáltató felel az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkáltató köteles előzetesen értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, majd a kockázatértékelés megállapításait figyelembe véve, a kockázatok kezelése során határozza meg a védekezés leghatékonyabb módját, a kollektív, műszaki egyéni védelem módozatait, illetve az alkalmazandó szervezési és egészségügyi megelőzési intézkedéseket.

A munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszer (röviden: MEBIR) egy olyan, szabványon alapuló speciális irányítási rendszer, mely célzottan segíti a vállalatot a munkavédelmi normáknak maradéktalanul megfelelő, biztonságos munkakörülmények megteremtésében és fenntartásában a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzése érdekében. A MEBIR bevezetése és működtetése a munkáltató kockázatkezelési stratégiájának alapját képezi.

A munkavédelmi hatóság tapasztalatai alapján MEBIR-t elsősorban a nagyobb, fejlett műszaki színvonalú, jól menedzselt vállalkozások alkalmaznak, amelyek felismerték, hogy a munkavédelem területén szükség van a munkahelyi biztonság és egészségvédelem iránti elkötelezettségre, rendszerszemléletre és az irányításhoz kapcsolható specifikus rendszerre. A hatósági ellenőrzések igazolják, hogy a MEBIR-t működtető munkáltatóknál a munkavédelmi színvonal jóval magasabb, valamint a követelmények megtartására több figyelmet fordítanak, mint a rendszert be nem vezető hasonló vállalkozások.

Jelenleg nincs olyan ágazat, illetve tevékenységi kör Magyarországon, amely esetén jogszabály kötelezően előírná a munkavédelmi irányítási rendszer alkalmazását. E tájékoztató a MEBIR bevezetésével és működtetésével járó előnyöket mutatja be az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények elősegítése céljából.

Történeti áttekintés

A munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszerek fejlődése a brit BS 8800 számú, szabvány-jellegű iránymutatás megjelenésével kezdődött, amelyet 1996-ban alkottak meg a már meglévő minőségirányítási és környezetirányítási szabványokkal azonos filozófia mentén.
A BS 8800 alapján kialakított és működtetett munkavédelmi menedzsment rendszerek tanúsítására vonatkozó igény hívta életre néhány évvel később a BS OHSAS 18001:1999 és a BS OHSAS 18002:2000 szabványokat. A BS OHSAS 18000 szabványsorozat magyar fordításával, teljesen azonos műszaki tartalommal és szerkezeti felépítéssel jött létre az *MSZ 28001:2003* számú, *A munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszere*

(MEBIR). Követelmények című szabvány és a bevezetéshez készült útmutató (*MSZ 28002:2003*), amelyek 2003. március 1-jén jelentek meg. Ezzel lehetővé vált elismert, magyar nemzeti szabvány alapján értékelni és tanúsítani a MEBIR rendszereket.

A jelenlegi MEBIR szabvány

2018-ban mérföldkőhöz érkezett a MEBIR rendszerek tanúsítása, ugyanis bevezették az első munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel foglalkozó nemzetközi szabványt, az ISO 45001-et. A 2018. június 1-től érvényes magyar nyelvű MSZ ISO 45001:2018 számú, *A munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszere. Követelmények alkalmazási útmutatóval* című szabvány főbb változásai az MSZ 28001-hez képest az alábbiak:

- közös szerkezet a többi irányítási rendszerszabvánnyal, így könnyebben integrálható más menedzsment rendszerekbe (pl. ISO 9001 minőségirányítási rendszer, ISO 14001) környezetirányítási rendszer),
- új fogalom meghatározások,
- felső vezetőség átfogóbb felelőssége,
- lehetőségek meghatározása,
- kockázat alapú gondolkodásmód erősítése,
- jogszabályi és egyéb követelmények szervezetre való vonatkozásának meghatározása,
- a szervezet környezetének, az érdekelt felek szükségleteinek, elvárásainak megértése,
- kihelyezett funkciók és folyamatok felügyelete.

A Nemzetközi Akkreditálási Fórum útmutatót készített az új szabványra való áttérés megtervezésére, amelyben az ISO 45001:2018 közzétételétől számított 3 éves áttérési időszakot határozott meg, később azonban a határidőt a COVID–19 járványhelyzetre való tekintettel hat hónappal meghosszabbította. Ennek értelmében az MSZ 28001:2008 szerint kiállított tanúsítványok legkésőbb 2021. szeptember 11. napján érvényüket vesztik.

Az MSZ 28001:2008 szabvány visszavonásra került, jelenleg tehát az MSZ EN ISO 45001:2018 (a továbbiakban: MEBIR szabvány) alapján lehet munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszert értékelni és tanúsítani.

Mely munkáltatóknak és miért érdemes a munkavédelmi követelmények teljesítéséhez MEBIR-t működtetni?

A munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszerének követelményeit a MEBIR szabvány határozza meg annak érdekében, hogy a rendszert alkalmazó vállalkozásnál lehetővé váljon a munkahelyi kockázatok menedzselése és a munkavédelmi színvonal emelésével együtt a szervezet működésének és versenyképességének javítása.

A MEBIR szabványt minden olyan munkáltató alkalmazhatja önkéntes alapon, amely elhatározza, hogy munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági irányítási rendszert alakít ki, vezet be és tart fenn a munkavállalókat és a munkavégzés hatókörében tartózkodókat érő

kockázatok megelőzése, megszüntetése vagy a lehető legkisebb mértékűre csökkentése érdekében.

Azon vállalkozásoknak célszerű a munkavédelmi követelmények megvalósításához munkahelyi egészség és biztonság irányítási rendszert bevezetni és működtetni, amelyek:

- munkavédelmi tevékenységüket szabályozni kívánják;
- integrált irányítási rendszer kialakítására törekednek;
- rendszerszemlélettel kívánják a munkahelyi problémákat kezelni;
- céljuk a munkahelyi problémák megelőzése, megszüntetése, mérséklése és ezen keresztül a munkavédelmi színvonal javítása.

A munkavédelem folyamatos fejlesztése iránti elkötelezettség jegyében MEBIR-t bevezető munkáltatók számára a rendszer használatának legfőbb előnyei, hogy

- rendszerelvű megközelítést ad a munkavédelmi problémák megoldásában;
- segíti a jogszabályi előírásoknak és egyéb munkavédelmi követelményeknek való megfelelést;
- a rendszeres auditok információt szolgáltatnak a cégvezetés számára;
- fejleszti a munkavállalók munkavédelmi tudatosságát;
- a folyamatok karbantartásával mérsékli a költségeket,
- csökkenti a munkabalesetek számát és súlyosságát, így az ebből adódó kiadásokat is,
- és hozzájárul a szervezet külső és belső megítélésének javításához.

Mely szervezetek vehetők igénybe MEBIR rendszer bevezetéséhez, illetve tanúsításához?

A rendszert alkalmazni kívánó munkáltatónak célszerű olyan szervezetet választania a MEBIR bevezetéséhez, amely mind a munkahelyi egészség és biztonság, mind az oktatás területén rendelkezik szakmai kompetenciákkal és tapasztalattal. E szervezetek a folyamatok feltérképezésén, a dokumentációk előkészítésén, a rendszer bevezetésén és a kapcsolódó oktatások lebonyolításán túl belső auditokat is végeznek és megteszik a szükséges előkészületeket a tanúsításhoz.
A MEBIR tanúsítását az az akkreditált szervezet végezheti, amely rendelkezik az adott gazdasági ágazat/tevékenység tekintetében munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszer ISO 45001:2018 szabvány szerinti tanúsítására akkreditációs okirattal. A Nemzeti Akkreditáló Hatóság által akkreditált MEBIR tanúsító szervezetek listája megtalálható a https://www.nah.gov.hu/kategoriak/mebir-tanusito-szervezet oldalon.

Budapest, 2021. április 8.